

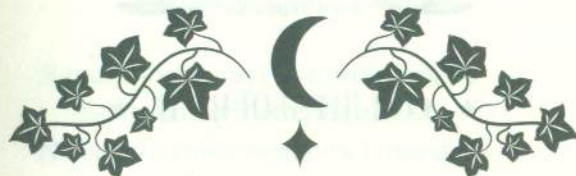
Не від нас залежить поправити більшу половину всесвітньої несправедливості безпосередньо, будем же поправляти її іншою несправедливістю — любов'ю».

Чи так само «несправедливим» буде все те, що ми розповідатимемо про Ларису Косач? Хтозна, може, і пощастить вловити істину про найінтимніше з її почувань. Та радше ми й далі міфологізуватимемо цю тему, бо ж збагнути іншу людину в усій складності натури майже нерально. Кожен і кожна є творцями свого міфу, свого світу.

Леся Українка свої почуття довіряла слову, і саме там, у творчості, пропонувала шукати найважливіше, що хотіли знати про неї. Єдине, що не завше ті твори вона оприлюднювала. Наприклад, чимало поезій «ліричної драми Мержинського» з'явилися друком майже через пів століття по тому. Однак з'явилися! Леся Українка їх не знищила, як знищила Лариса Косач своє із Сергієм листування. Це так само стосується художніх свідчень, пов'язаних із Климентом, Нестором, Максимом...

Тож ось вони, читачу й читачко, ці осяяння великого духу — піднесеного, збуреного, пригніченого, випрозореного, чистого, живого й вічного — такого, яким тільки й може зробити його кохання. І кожним твором, рядком і словом бринить чуттєвість українського ліричного голосу в безмежній просторіні української жіночої душі. Душі, яка крізь віки й епохи промениться силою «любові, що не перестає».

Сергій Романов

САФО

Над хвилями моря, на скелі,
Хороша дівчина сидить,
В лавровім вінку вона сяє,
Співецькую ліру держить.

До пісні своєї сумної
На лірі вона приграє,
І з піснею тою у серці
Велика їй туга встає:

В тій пісні згадала і славу
Величну свою, красний світ,
Лукавих людей, і кохання,
І зраду, печаль своїх літ,

Надії і розпач... Дівчина
Зірвала лавровий вінець
І в хвилях шумливого моря
Знайшла своїй пісні кінець.

*Село Колодяжне, 1884 року,
3-го ноября*

◆ СОН ЛІТНЬОЇ НОЧІ ◆

(ПОСВЯТА М. СТАВИСЬКОМУ)

Сон літньої ночі колись мені снівся.
Коротка та літня нічка була,
І сон був короткий, — він хутко змінився
І зник, як на сході зоря розцвіла.

Чудова мрія, розкішна та ясна,
Кохано в ту ніч обгорнула мене,
Приснилась мені люба доля прекрасна,
Приснилось невидане щастя дивне.

Була я щаслива, безмірно щаслива;
Приснилось мені... та того не списать!
Де в світі є мова така чарівлива,
Щоб справжнєє щастя могла розказать?

Та сон був короткий. Ранесенько-рано
Вже зникла рожева мрія моя, —
Туди полинула, де грала кохано
Злотисто-рожева світова зоря.

Поглянула я, що вже нічка зникала,
І душу мою обгорнула печаль;
І тихо-тихесенько я промовляла:
«Сон літньої ночі! мені тебе жаль!...»

Я щастя не маю і в мріях не бачу,
Бо інші мрії у серці ношу;
Коли я часами журюся і плачу, —
Я щастя у долі тоді не прошу.

Для інших і доля, і щастя хай буде,
Собі я бажаю не сну, а життя, —
Хто зó сну прокинувся, хай щастя забуде,
Йому вже до щастя нема вороття!

[18] 92 р.

◆ МЕЛОДІЇ ◆

(1893–1894)

Нічка тиха і темна була.
Я стояла, мій друже, з тобою;
Я дивилась на тебе з журбою,
Нічка тиха і темна була...

Вітер сумно зітхав у саду.
Ти співав, я мовчазна сиділа,
Пісня в серці у мене бриніла;
Вітер сумно зітхав у саду...

Спалахнула далека зірниця.
Ох, яка мене туга взяла!
Серце гострим ножем пройняла...
Спалахнула далека зірниця...

Не співайте мені сеї пісні,
Не вражайте серденька мого!
Легким сном спить мій жаль у серденьку,
Нащо співом будити його?

Ви не знаєте, що я гадаю,
Як сиджу я мовчазна, бліда.
То ж тоді в мене в серці глибоко
Сяя пісня сумная рида!

Горить моє серце, його запалила
Гарячая іскра палкого жалю.
Чому ж я не плачу? Рясними сльозами
Чому я страшного вогню не заллю?

Душа моя плаче, душа моя рветься,
Та сльози не ринуть потоком буйним,
Мені до очей не доходять ті сльози,
Бо сушить їх туга вогнем запальним.

Хотіла б я вийти у чистеє поле,
Припасти лицем до сирої землі
І так заридати, щоб зорі почули,
Щоб люди вжахнулись на сльози мої.

Знов весна і знов надії
В серці хворім оживають,
Знов мене колишуть мрії,
Сни про щастя навівають.

Весно красна! любі мрії!
Сни мої щасливі!
Я люблю вас, хоч і знаю,
Що ви всі зрадливі...

Дивлюсь я на яснії зорі,
Смутні мої думи, смутні.

Сміються байдужії зорі
Холодним промінням мені.

Ви, зорі, байдужії зорі!
Колись ви інакші були,
В той час, коли ви мені в серце
Солодку отруту лили.

Стояла я і слухала весну.
Весна мені багато говорила,
Співала пісню дзвінку, голосну,
То знов таємно-тихо шепотіла.

Вона мені співала про любов,
Про молодощі, радощі, надії,
Вона мені переспівала знов
Те, що давно мені співали мрії.

Хотіла б я піснею стати
У сюю хвилину ясну,
Щоб вільно по світі літати,
Щоб вітер розносив луна.

Щоб геть аж під яснії зорі
Полинати співом дзвінким,
Упасти на хвилі прозорі,
Буяти над морем хибким.

Лунали б тоді мої мрії
І щастя моє таємне,
Ясніші, ніж зорі яснії,
Гучніші, ніж море гучне.